

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ
ХАРКІВСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ

**УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ:
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ
АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ
ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО**

Матеріали
XXVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 28 лютого 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

УДК 001+101+14+159.9+17+316+32+33+34+35+364+37+792+81
У45

Редакційна колегія:

Герасіна Л. М., докторка соціологічних наук, професорка (голова);
Кузь О. М., доктор філософських наук, професор;
Прудников В. А., кандидат юридичних наук, доцент;
Смолянук В. Ф., доктор політичних наук, професор;
Чернишова Т. О., кандидатка філологічних наук, доцентка

Український соціум: соціально-гуманітарний аналіз сучасності та прогноз майбутнього : матеріали XXVIII Всеукр. наук.-практ конф. (м. Харків, 28 лют. 2025 р.) / [редкол.: Герасіна Л. М. (голова), Кузь О. М., Прудников В. А. та ін.] ; ГО «Аналіт. центр сучас. гуманітаристики» ; Харків. асоц. політологів. – Харків : Право, 2025. – 102 с.

ISBN 978-617-8602-48-2

Матеріали містять доповіді, у яких висвітлено актуальні проблеми сталого розвитку людства, євроінтеграції України, впливу інститутів громадянського суспільства на соціально-політичні процеси в Україні, патріотичного виховання молоді, міфологізації політичної реальності, психосоціальної підтримки військовослужбовців в умовах бойових дій тощо.

УДК 001+101+14+159.9+17+316+32+33+34+35+364+37+792+81

Відповідальність за зміст тез несуть автори.

ISBN 978-617-8602-48-2

© ГО «Аналітичний центр сучасної гуманітаристики», 2025

© Харківська асоціація політологів, 2025

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

2. Сисоева С. О. Макромодуль ІХ. Методологія міждисциплінарних досліджень у сфері освіти. *Освітологія: фахова підготовка* : навч.-метод. посіб. / [В. О. Огнев'юк та ін.] ; за ред. д-ра філос. наук, проф., дійс. члена НАПН України В. О. Огнев'юка ; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ : Едельвейс, 2014. С. 457–514.

Комісаров К. Ю.,
кандидат філологічних наук, доцент,
Боришполець Ю. В.,
Городиська О. А.,
Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка

СУБСТАНТИВАТОРИ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА

Перед тим, як говорити власне про субстантиватори, вважаємо за потрібне сказати кілька слів про всю категорію формального іменника в сучасній японській мові (形式名詞). Формальні іменники відрізняються від звичайних тим, що власне лексичне значення у них майже не виражається, а переважна більшість проблемних моментів лінгводидактичного характеру пов'язана з універсальними для цілого класу іменників особливостями. По-перше, можна констатувати труднощі опанування механізму утворення граматичних конструкцій через нерозуміння того простого факту, що до їхнього складу входить (формальний) іменник. По-друге, під час виконання вправ на вибір відповідного формального засобу студенти нерідко помиляються й обирають хибний іменник. Отже, проблема ефективної репрезентації формальних іменників у процесі навчання японської мови як іноземної завжди була і залишається актуальною [1, с. 23–28, 33–39].

На сучасному етапі розвитку методології постала також необхідність окремого ґрунтовного розгляду субстантиваторів, насамперед – の та こと. У зв'язку з цим Чан Тхі Мін Фуонг констатує дві серйозні проблеми: 1) у підручниках з японської мови для початкового рівня (初級) та у граматичних довідниках для викладачів дещо викривлено відображається актуальний стан застосування субстантиваторів носіями японської мови (розглядається багато випадків, коли доречним вважається уживання тільки субстантиватора の, проте реальна мовленнєва практика фіксує й використання

в таких ситуаціях субстантиватора *こと*); 2) схеми актуального використання субстантиваторів базуються лише на нормативності, а більш притаманні пересічним носіям японської мови способи їхнього застосування не відображаються [2, с. 203]. Ми вирішили здійснити наш власний аналіз стану репрезентованості японських субстантиваторів у навчальному процесі і зробили це на матеріалі популярного підручника 『みんなの日本語』 [3; 4].

В Уроці 18 згаданого підручника відбувається перше знайомство студентів із явищем субстантивації (формального перетворення дієслова на іменник) в японській мові. Тут представлені для вивчення дві основні схеми: 1) ДІЄСЛІВНА ФРАЗА *ことができます* (*こと* – субстантиватор, *が* – показник підмета речення, *できます* – *могти*, потенційна форма дієслова *する* *робити*); 2) ТЕМА *は* ДІЄСЛІВНА ФРАЗА *ことです* (*は* – показник теми речення, *こと* – субстантиватор, *です* – дієслово-зв'язка): *ここで切符を買うことができます*. Тут можна придбати квитки; *わたしの趣味は馬に乗ることです*. Моє хобі – їздити верхи [3, с. 154]. Відзначимо, що в цьому уроці досить ілюстративно показано, зокрема, що субстантивація відкриває безліч нових комунікативних можливостей, наприклад, можна висловлюватися точніше: *ミラーさんは日本語ができます*. Пан Міллер володіє японською мовою; *ミラーさんは漢字を読むことができます*. Пан Міллер може читати ієрогліфи [3, с. 154]; *ひらがなを書くことができますか*. Ви можете писати знаки абетки *хірагана*? [3, с. 155]. Окрім того, студенти отримують цінне уявлення про те, як можна оперативної й лаконічно уточнити правила поведінки в певному місці: *あのう、ここでたばこを吸うことができますか*. *Перепрошую, тут можна палити?* [3, с. 157].

Урок 19 навчає студентів розповідати про власний досвід: *わたしは沖繩へ行ったことがあります*. Я бував на Окінаві; *わたしは富士山に登ったことがあります*. Мені доводилося підійматися на гору Фуджі [3, с. 162]. Як і в попередньому уроці, тут розглядається субстантиватор *こと*, і, на нашу думку, на цьому етапі дуже важливо наголошувати, що триває робота з явищем субстантивації, і зараз настав час звернути увагу на різні часові форми дієслова, що можуть вживатися в субстантивованій фразі.

Головною темою Уроку 22 аналізованого підручника є присубстантивне означення, тобто означення до іменних частин мови, в японській мові (名詞修飾): *子どもが読む本* книжка, яку читають діти; *朝ごはんを食べない人* люди, що не снідають; *父が住んでいた所* місце, де жив батько [3, с. 188]. На жаль, доводиться констатувати, що під час презентації цього

матеріалу часто не проводяться паралелі з субстантиваторами, а робити це потрібно, адже, по-перше, у такий спосіб студенти отримують краще уявлення про систему субкатегорії формального іменника в японській мові; по-друге, важливо вчасно усвідомити, що морфологічні властивості та синтаксичні функції у всіх іменників так чи інакше ідентичні. До того ж, в уроці зустрічаються такі іменники, як 時間 *час*, 約束 *домовленість* та 用事 *справа*, що до формальних іменників не належать, проте демонструють певну аналогію до функціонування субстантиваторів: わたしはテレビを見る時間がありません。 *Я не маю часу дивитися телевізор*; わたしは買い物に行く約束があります。 *Я маю домовленість піти разом по крамницях* [3, с. 188].

Урок 38 комплексно представляє особливості функціонування в сучасній японській мові субстантиватора 〇. Зокрема, цілком вичерпно проілюстровано його потенціал репрезентувати субстантивовану фразу в різних синтаксичних позиціях: ボランティアに参加するのはおもしろいです。 *Брати участь у волонтерській діяльності цікаво*; わたしは絵をかくのが下手です。 *Я не вправний у малюванні картин*; 電気をけすのを忘れました。 *Забув вимкнути світло* [4, с. 106]. Водночас мусимо зауважити, що тут явно бракує кореляцій із попередньо вивченим субстантиватором こと. Фактично, знаходимо лише одну вправу, присвячену цьому важливому питанню: わたしの趣味は世界の切手を集める (の、こと) です。 *Моє хобі – колекціонувати поштові марки з усього світу* [4, с. 111].

Проблема кореляції з попереднім матеріалом простежується також у 42-му уроці. Тут представлено матеріал, присвячений призначенню чи відповідності речей, а також витратам, пов'язаним із досягненням певної мети. Як і в щойно розглянутому випадку, застосовується субстантиватор 〇: このかばんは絵を運ぶのに使います。 *Ця сумка використовується для перенесення картин*; このかばんはパソコンを入れるのにいいです。 *Ця сумка підходить для того, щоб переносити комп'ютер*; 家を建てるのに2000万円かかります。 *Щоб побудувати будинок, знадобиться 20 мільйонів ієн* [4, с. 140].

Отже, як ми переконалися, плануючи заняття з базового курсу японської мови, необхідно завжди пам'ятати про важливість своєчасної систематизації матеріалу та забезпечення кореляції між ідентичними, спорідненими та взаємопов'язаними елементами мовної системи. Субстантиватори – одна із ключових тем, які це підтверджують.

чаток конфісковано): «Діалог між Явдохою Сеньків і Настунею (дитина вчиться, але за це беруть гроші)» [3, с. 2], де авторка натякає на корупційну систему освіти за польської влади.

Традиційними рубриками в першому числі видання були: «Здоров'я наш скарб» (досить популярна серед читачів), «Як лікувати побиття» та традиційна рубрика на цій сторінці «Як працюємо в Кружках Союзу українок?», де подавалася інформація про політичну діяльність організації, її філіалів у багатьох містах і селах.

У третьому числі видання, у передмові, йшлося про важке матеріальне становище редакції, а також про те, що польська влада заборонила вихід часопису: «Ось випускаємо останнє число «Світу України», а разом з тим кінчаємо перший рік видання нашого часопису. З новим 1939 роком той часопис знову виходитиме під назвою «Українка». Замість дванадцяти чисел ми видали сім» [3, с. 3], – з сумом писала редакція.

В цьому числі була надрукована стаття «Бескидний вітер» про події Листопадового чину: «Як тільки замаjali синьо-жовті прапори по той бік Карпат, зчинився такий вітер – понад гори і діялися дивні речі. А коли прийшли листопадові дні, Іванчика принесли пораненого до мами» [3, с. 5]. У статті гостро критикується збройний конфлікт. Поряд з тим, редакція співчуває усім матерям, які в тому конфлікті втратили свої синів.

Постійні переслідування польською поліцією, суди над Союзом українок змушували редакцію закрити часопис та видавати журнал під іншою назвою. Хоча часопис мав свою коротку історію, проте його гострі статті політичного характеру про дискримінацію українців поляками змушував польську владу реагувати гостро. Найпопулярніші жанри видання «Світу України» такі: стаття, нарис, інформаційна замітка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Передирій В. А. Галицька періодика для жінок: становлення, розвиток, проблематика (1853–1939 рр.). *Збірник праць науково-дослідного центру періодики*. Львів, 1995. Вип. 2. С. 46–62.
2. Передирій В. А. Мілена Рудницька як громадська діячка, журналістка і публіцистка. *Збірник праць науково-дослідного центру періодики*. Львів, 1994. Вип. 2. С. 48–51.
3. Світ України. 1938. Ч. 1–3.

ЗМІСТ

Секція: Історичні науки

Журкін Є. І.

ВПЛИВ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
НА ПЕРЕБІГ ПОЛІТИЧНОЇ АКЦІЇ «УКРАЇНА БЕЗ КУЧМИ»..... 3

Секція: Економічні науки

Хлинін Д. В.

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЯК ЧИННИК
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ. 6

Секція: Філософські науки

Зінченко Н. О., Кривоніс А.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ
ЦІННОСТЕЙ 12

Поліщук Д. Ю.

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ПАРАДИГМА
РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СВІТУ 14

Янішевський О. Л.

РОЛЬ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЛЮБОВІ У ФОРМУВАННІ
АКСІОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНИ СЬОГОДЕННЯ 19

Секція: Філологічні науки

Надточей Н. О., Цимбал С. В., Ван В. Н.

СПЕЦИФІКА ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ В КОМУНІКАЦІЇ
ЛЬОТЧИКІВ КНР..... 22

Секція: Педагогічні науки

Дворська А. О.

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
АВІАЦІЙНИХ ФАХІВЦІВ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД 26

Комісаров К. Ю., Боришполець Ю. В., Городиська О. А.

СУБСТАНТИВАТОРИ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ
ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА 29

Сеньовська Н. Л., Скуратко Т. М.

МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ
З ІСТОРІЄЮ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
(У КОНТЕКСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ) 32

Секція: Мистецтвознавство

Курбанов Г. О.

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ЯПОНІЇ: МИНУЛЕ І СЬОГОДЕННЯ	37
---	----

Секція: Психологічні науки

Овчар А. І.

САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК ПРОФЕСІЙНО-ВАЖЛИВА ВЛАСТИВИСТЬ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	41
--	----

Пономарьова В. М.

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ	44
--	----

Пука Р. І.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	47
---	----

Реміш І. І.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ОСОБИСТІСНИХ КРИЗ	50
--	----

Секція: Соціологічні науки

Смаглюк О. А.

СЕКСУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ ЯК ШЛЯХ ЗАПОБІГАННЯ РАНЬОГО СТАТЕВОГО ЖИТТЯ.....	54
--	----

Секція: Політичні науки

Косікова О. В.

ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ ЛІБЕРАЛІЗМ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА КЛЮЧОВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	57
--	----

Погрібна В. Л.

МІФОЛОГІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ВПЛИВУ НА СВІДОМІСТЬ	61
---	----

Стеценко С. В.

ЛЕГІТИМІЗУЮЧИЙ ФАКТОР ГЕОПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ДИСКУРСІ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ	64
--	----

Требін М. П.

КРИМІНАЛІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК ДЕСТРУКТИВНА МЕГАТЕНДЕНЦІЯ СУЧАСНОГО СВІТУ	65
--	----

Секція: Міжнародні відносини

Моторя Є. Т.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНСТРУКТИВІЗМУ
В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ..... 76

Хайнас Р. М.

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 83

Цибіна Л. Р.

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ..... 85

Секція: Державне управління

Прилуцька Н. В.

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ
КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ..... 89

Секція: Національна безпека

Згадова Н. С., Кравченко Ю. І., Мішин Є. О.

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА АГРОПРОМИСЛОВИЙ
КОМПЛЕКС ПІВДНЯ УКРАЇНИ 93

Секція: Соціальні комунікації

Павлюх М. В.

«СВІТ УКРАЇНКИ» – ПОЛІТИЧНЕ ВИДАННЯ
СОЮЗУ УКРАЇНОК 96